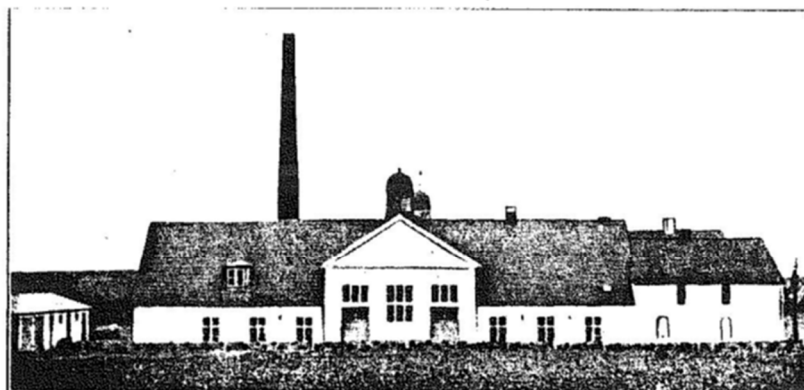

DA JEG VAR MÆLKEKUSK

I STORE VALBY

Brokilde Andelsmejeri.

Post- og Jernbaneadresse: Roskilde. Telefon: Gundsølle 27.

Uddrag af Folmer Schiøtts erindringer fra "Jul i Roskilde" 1946:

"Mindet lader som ingenting, er dog et lønligt kildespring." - Disse ord må jeg tit sande, når minderne fra de dage, da jeg som dreng og ungt menneske færdedes i Store Valby, dukker op.

Blandt det, jeg mindes, er den tid, jeg kørte mælketuren fra vor gård, Gelhøjgård, til Brokilde Mejeri. Denne mælketur, som jeg kørte i flere år, fra jeg ikke var stort større end Mælkespandene, til kort før jeg drog hjemme fra, blev anledningen til, at jeg lærte Store Valbys beboere nøjere at kende, end hvis mine dage var forløbet i ro ude på Gelhøjgård, som ligger et stykke uden for byen over mod Lille Valby og Roskilde fjord.

I minderne vil jeg da endnu engang køre en sådan mælketur - som for 38 år siden - en vintermorgen, hvor sneen ligger ind over markerne og giver et festligt skær, mens hestene ikke er slet så begejstrede for at trække mælkevognen igennem al den sne, der ligger på vejen.

Vi har været oppe kl. 6, kørerne er malket, hestene har fået foder, og jeg selv ligeså. Så læsser jeg vore egne mælkejunger op på vognen, som bagtil har fået påsat en slags hylde, således at jeg, der dengang ikke var så stor af min alder, ved et snuptag kunne løf-

te jungerne op på vognen af to gange.

Så spænder vi for og kører ud af porten.

Det første sted, vi gør holdt, er hos Jakob Larsen, vor brave nabo. Da jeg har fået mælkespandene sat op på vognen, kommer husmoderen, i daglig tale kaldet Ane Jakobs, ud med en krukke og beder mig tage to pund smør hjem fra mejeriet. Jeg siger tak med glæde, fordi jeg ved, at et sådan ærinde altid belønnes med en kop god kaffe, når jeg kommer tilbage.

Så kører vi videre. Næste gård er sognefogedens, Niels Larsens. Herinde bor Marius, min gode ven og skolekammerat, som nu er sognefoged i Ågerup sogn. Datteren Margrethe står ude ved vandposten og er i lag med at poste vand op i en spand. Håret er udslaget, og hun selv er typen på en frisk, sund bondepige. Mit 14-årige hjerte slår lidt stærkere ved synet af hende. Vi hilser godmorgen på hinanden, mens hendes friske smil varmer ind i mit drengehjerte. Næste gård er Birthe Ole Nielsens. Herinde er opfostret 4 sønner, Lars, Niels, Ole og Martin. Ja, hvor er I nu henne? Har livet slidt hårdt på jer, eller har I haft medgang på jeres vej?

Ole er, så vidt jeg ved, vognmand i Roskilde nu. Han giftede sig med min skolekæreste, Karen, hvis gyldne fletninger

Da jeg var mælkekusk i St. Valby

Egnshistorisk Nyt nr. 4 – 1989 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

klædte hende så kønt. Hun tog mig altid i forsvar, når de store drenge vilde nøfle mig. Vor kærlighed var ren som nyfalden sne og nåede aldrig at give sig andre udslag end til nogle få gækkebreve og lønlige smil. Og så var hun også 3-4 år ældre, og det er meget for en dreng på 10 år.

Så "Hyp, lille Lotte". - Hestene går selv hen til næste gård. Det er Hans Peter Olsens. Han regerer herinde sammen med sin mor, som hele byen kalder farmor. - Farmornavnet har hun fået over i Lille Valby, hvor Niels Olsen, hendes anden søn, bor. Døtrene Sigrid og Johanne og senere sønnen Oluf elsker deres farmor, og det gør vi andre også.

Herinde i Hans Peter Olsens gård, i øverstestuen, lærte jeg mine første dansetrin, mens danselærer Bergstrøm råbte: "Se at få amnutionskassen med dig, Folmer". Det var nu hans måde at bede mig om at rette sig på.

Farmor var altid mild og venlig, og hun korsede sig mange gange over, at jeg lille knægt skulle løfte de store mælkespande helt op på vognen. Men det gik jo, og det gav kræfter.

Næste gang, vi skulle holde med mælkevognen, var henne hos husmand Peder Andersen. Han havde kun een ko, og mælkespanden var derfor meget lille, men med skulde den. Tit og ofte mødte jeg Ane P. Ans, som hun kaldtes, når hun var ude at grasse koen på grøftekanterne.

Og så igen et brette nøk. Nu var det Kresten Olsens, det gjaldt. Her var, så vidt jeg husker, flere børn end køer, og mælkespanden var ikke af de store.

Ved siden af Peder Andersen boede gårdejer Lars Frederiksen. Han afstod senere gården til en svigersøn og rejste til Roskilde, hvor han boede i mange år. - Så hen til naboen, Jens Peter Jørgensen. Han havde et husmandssted og et par små heste og blev iøvrigt min afløser, idet han, inden jeg som 18-årig rejste hjemme fra, overtog mælkeruten.

Og så luntede vi videre igen. Henne på hjørnet boede gårdejer Jens Peder- sen, i daglig tale kaldet Jens Pæsen. Sønnen Hans Peter og jeg var jævnaldrende og skolekammerater. Da jeg rejste fra Store Valby i 1913 skiltes vore veje, og vi har kun set hinanden en enkelt gang siden.

Ja, nu var vognen omtrent fuld. Ruten gik nu lige forbi Brokilde Mejeri, opad bakken, hvor der stod mælkespande fra tre gårde, nemlig Niels Pedersens, Carl Andersens, der senere købte den gamle Ladegårdsmølle, Tummelumsens barn- domshjem, og Riegels ude fra Store Valbygård.

Nu var mælkevognen fuldstændig fuld. Der var ikke plads til en eneste mælkespand mere, og i godt humør, som jeg altid var, svingede jeg ind på Brokilde Mejeri, hvor mejeribestyrer Poulsen residerede.

Nu blev hestene sat i stald, og aflæsningen begyndte. Derefter blev mælken vejlet ind, og mens centrifugerne snurrede, blev skummetælken vejlet af. Jeg var efterhånden blevet så gammel i gårde, at jeg selv vejede skummetælken af, når førstemejeristen eller hans afløser var optaget.

En enkelt episode rinder mig i hu. Det var en søndag morgen, og alle mejeristerne, mejersken såvel som mejeribestyreren selv var i skinnende hvidt. En elev ville skylle noget mælkeskum bort, men så sig ikke for, hvorfor resultatet også blev, at Poulsen fik hele skyllden ned over sit fine rene tøj. Poulsen skældte ud, og jeg, der er i besiddelse af en medfødt humoristisk sans, brast i en høj latter ved at se den komiske situation. For hvem, der var mest overrasket, mejerieleven, der stod der med den tomme spand i hånden og måbede, eller mejeribestyreren, som lignede en druknet mus, var ikke let at sige.

Når vognen så var læsset påny, gik det atter hjemad, men nu i omvendt orden. Nu gav jeg mig bedre tid til at få lidt bynyt med mig hjem, og når jeg endelig efter et par timers fravær svingede ind i gården, havde jeg med mig et lille pust af hverdagslivet i Store Valby.

Ofte går tankerne tilbage til barndommens dage, og Store Valby og Roskildeggen blev det tabte paradys, set med erindringens øje. Og derfor er jeg taknemlig for hver eneste år, når "Jul i Roskilde" kommer ind i min stue fyldt med minder om en svunden tid. Og år efter år glæder jeg mig til mine Roskildebesej og glæder mig over Roskilde, hvor jeg som en lille, lidt fattig bonde- drenge kom trækkende ind med en ko, der skulde sælges, og stillede mig op på Hestetorvet, om vinteren frysende, om sommeren svedende.

Og møder jeg en gammel Store Valbyer, så svinder årene bort, og jeg er atter Folmer, der kommer kørende med mælkevognen igennem den lille landsbygade.

